

Nr 90

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunal-skattelagen (1928:370) savitt avser den skattemässiga behandlingen av vissa gruppsjukförsäkringar; given den 29 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige har träffat överenskommelse om en ändring av allmänna försäkringsvillkoren för den kollektivavtalsbundna gruppsjukförsäkringen (AGS). I propositionen föreslås att förenklingen i den skattemässiga behandlingen av arbetstagarnas förmån av fri AGS skall bibehållas.

Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Häriigenom förordnas att 32 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

3 m o m.¹ Såsom intäkt upptages icke vad som av staten anvisats till bestridande av särskilda, med vissa tjänster eller uppdrag förenade kostnader, såsom:

utlandstillägg och därmed likställda förmåner för utom riket stationerad personal vid utrikesförvaltningen eller i svensk biståndsverksamhet;

förvaltningskostnadsbidrag och anslag till andra expenser;

å stat uppförd häst- och båtlega;

till beställningshavare vid armén utgående hästgottgörelse för egna tjänstehästar;

reskostnads- och traktamentsersättning;

ägande i följd härav skattskyldig icke göra avdrag för underskott, som kan uppkomma därigenom, att sålunda anvisat anslag icke förslår till täckande av därmed avsedda utgifter.

Vad i första stycket sägs skall äga tillämpning i fråga om motsvarande kostnadsersättning som anvisats av kommun eller skogsvårdsstyrelse. Riksskatteverket må därjämte, när skäl därtill äro, förklara att vad i första stycket sägs skall äga tillämpning i fråga om motsvarande ersättning, som anvisats av annan offentlig institution. Sådant beslut må, när omständigheterna det föranleda, av riksskatteverket återkallas. Över beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Förmånen av fri sjukvård eller fri tandvård, så ock av fri grupplivförsäkring upptages icke såsom intäkt, oavsett om förmånen åtnjutits på grund av statlig eller på grund av kommunal eller enskild tjänst. Har sådan förmån åtnjutits på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gälla för befattningshavare i statens tjänst, skall dock förmånen upptagas såsom intäkt till den del den utgått efter

Förmånen av fri sjukvård eller fri tandvård, så ock av fri grupplivförsäkring upptages icke såsom intäkt, oavsett om förmånen åtnjutits på grund av statlig eller på grund av kommunal eller enskild tjänst. Har sådan förmån åtnjutits på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gälla för befattningshavare i statens tjänst, skall dock förmånen upptagas såsom intäkt till den del den utgått efter

¹ Senaste lydelse 1972:254.

Nuvarande lydelse

förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare gällande. Förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer upptages ej såsom intäkt, om den dagersättning som kan utgå till arbetstagare i högsta sjukpenningklassen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring uppgår till högst 10 kronor per dag under tid då sjukpenning kan utgå enligt lagen och till högst 13 kronor per dag under tid då förtidspension kan utgå enligt samma lag.

Såsom intäkt upptages ej heller förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar, därest förmånen kan antagas icke vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

Föreslagen lydelse

förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare gällande. Förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer upptages ej såsom intäkt, om de ersättningar som kunna utgå på grund av försäkringen icke överstiga av riksskatteverket för varje kalenderår fastställda belopp.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1975 års taxering. Äldre bestämmelser gäller vid 1974 års taxering och vid eftertaxering för år 1974 eller tidigare år.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 29 mars 1974.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *den skattemässiga behandlingen av kollektivavtalsbunden gruppsjukförsäkring* och anför.

Inledning

Den 22 juni 1971 träffade Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Landsorganisationen i Sverige (LO) överenskommelse om sjukförmåner för anställda arbetstagare. För ändamålet utarbetades en försäkringslösning kallad avtalsgruppsjukförsäkring (AGS). Försäkringen kompletterar sjukpenning och förtidspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, och utgick enligt det år 1971 träffade avtalet med högst 10 kr. per dag under tid då sjukpenning kunde utgå och högst 13 kr. per dag under tid då förtidspension kunde utgå. Kostnaden för överenskommelsen, som erläggs av arbetsgivaren, beräknades till 1,1 % av lönesumman för den kategori av arbetstagare som omfattades av överenskommelsen. Försäkringen utformades så att den i skatterättslig mening skulle behandlas som kapitalförsäkring. Efter framställning av SAF och LO intogs bestämmelser i kommunalskattelagen (1928:370), KL, av innebörd, att förmån av fri grupplivförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer inte skulle tas upp som skattepliktig intäkt om dagersättningen inte kunde överstiga tidigare angivna belopp (prop. 1972:77, SkU 1972:27, rskr 1972:191, SFS 1972:254).

Med anledning av ändringen av den allmänna sjukförsäkringen (prop. 1973:46, SfU 1973:21, rskr 1973:197, SFS 1973:465, prop. 1973:49, SkU 1973:30, rskr 1973:199, SFS 1973:434) träffade SAF och LO överenskommelse om en anpassning av AGS gällande fr. o. m. den 1 januari 1974. I en till finansdepartementet den 9 november 1973 inkommen skrivelse hemställer SAF och LO om sådan ändring av KL som är nödvändig för att förmånen av fri AGS även efter ändringen får samma ställning som tidigare ur beskattningssynpunkt.

Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av kammarrätten i Stockholm, försäkringsinspektionen, riksförsäkringsverket, riksskatteverket, länsstyrelserna i Stockholms, Skaraborgs och Västmanlands län,

livförsäkringsskattekommittén, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Kooperativa förbundet (KF), Lantbrukarnas riksförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska Personal-Pensionskassan (SPP), Folksam och Ko-operationens pensionsanstalt.

Lantbrukarnas riksförbund hänvisar som sitt yttrande till ett inom Lantbrukets skattedelegation upprättat utlåtande. SPP åberopar vad Svenska försäkringsbolags riksförbund anfört i sitt yttrande.

Gällande ordning

Beskattning av försäkringstagare m. m.

I beskattningshänseende indelas livförsäkring fr. o. m. år 1951 i pensionsförsäkring (P-försäkring) och kapitalförsäkring (K-försäkring).

Av föreskrifterna i första punkten av anvisningarna till 31 § KL framgår vad som i skattehänseende är att anse som P-försäkring. Sådan försäkring får inte avse andra försäkringsbelopp än

1. ålderspension som utgår högst så länge den försäkrade lever,
2. invalidpension som utgår högst så länge den försäkrade är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga,
3. efterlevandepension,
4. kapitalbelopp som är förenat med ålders-, invalid- eller efterlevandepension och som utgår i samband med att pensionen börjar utbetalas eller upphör eller försäkringen upphör.

Första punkten av anvisningarna till 31 § KL innehåller även ytterligare förutsättningar som skall vara uppfyllda för att en försäkring skall anses som P-försäkring. Av anvisningspunkten framgår vidare att med K-försäkring förstås annan livförsäkring än P-försäkring. Till K-försäkring hänförs även mot statens grupplivförsäkring svarande förmån från kommun, även om förmånen inte utgår på grund av försäkring.

I fråga om P-försäkringar medges försäkringsägaren avdrag för erlagda premier vid inkomsttaxeringen under det att utfallande belopp beskattas som inkomst. Är sådan försäkring tagen i samband med tjänst, får avdrag för erlagd premie göras i förvärvskällan tjänst (33 § 1 mom. KL). Har arbetsgivaren betalat premien, får han dra av kostnaden som lönekostnad. Arbetstagaren behöver i sådant fall inte skatta för någon förmån av fri tjänstepensionsförsäkring (punkt 3 första stycket av anvisningarna till 32 §). I fråga om P-försäkring, som inte tagits i samband med tjänst, får avdrag för premier göras av försäkringens ägare som allmänt avdrag [46 § 2 mom. första stycket 2) och femte stycket]. Som villkor för sådant avdrag gäller emellertid att den skattskyldige varit bosatt här i riket under hela beskattningsåret. Har han varit bosatt här endast under en del av beskattningsåret, får avdrag göras endast för vad som belöper på denna tid. Vidare får avdrag inte åtnjutas med högre belopp än som svarar mot

skillnaden mellan sammanlagda beloppet av inkomster från den skattskyldiges förvärvskällor och övriga allmänna avdrag. Oavsett om P-försäkring tagits i samband med tjänst eller ej beskattas utfallande belopp som intäkt av tjänst (32 § 1 mom.).

I fråga om K-försäringen gäller att avdrag i princip medges endast för vad som ryms inom det av sociala skäl motiverade s. k. försäkringsavdraget [46 § 2 mom. första stycket 3) och fjärde stycket], dvs. med högst 250 kr. för ogift och högst 500 kr. tillsammans för makar. Belopp som utfaller på grund av sådan försäkring är å andra sidan inte skattepliktig inkomst. Betalar arbetsgivare premie för K-försäkring för den anställdes räkning, får arbetsgivaren tillgodoföra sig avdrag för premien som för lönekostnad. För den anställde innebär arbetsgivarens premiebetalning en löneförmån, som i princip skall tas upp till beskattning som inkomst av tjänst (punkt 3 första stycket anvisningarna till 32 §). Å andra sidan är den anställde – under förutsättning han äger försäringen – berättigad att inom ramen för försäkringsavdraget tillgodoräkna sig avdrag för premiebeloppet. Vissa undantag från principen att löneförmåner av detta slag skall inkomstbeskattas gäller emellertid enligt KL. En redogörelse för dessa undantag lämnas senare i detta avsnitt.

KL innehåller vidare bestämmelser angående beskattningen vid bl. a. sjukförsäkring. Olika regler gäller härvid, beroende på om sådan försäkring tagits i samband med tjänst eller ej. Har försäringen tagits i samband med tjänst föreligger avdragsrätt för premien (33 § 1 mom. KL) och beskattas utfallande belopp (32 § 1 mom.). Sådan försäkring behandlas alltså som P-försäkring. Av 46 § 2 mom. första stycket 3) och fjärde stycket framgår vidare att om sådan försäkring inte tagits i samband med tjänst, avdrag får göras endast inom ramen för försäkringsavdraget. Belopp som utfaller på sådan försäkring utgör enligt 19 § inte skattepliktig inkomst. Denna försäkring behandlas alltså som K-försäkring.

För att sjukförsäkring skall anses ha tagits i samband med tjänst erfordras att enligt anställningsavtal skyldighet föreligger för arbetstagare att ha sådan försäkring eller att, om sådan skyldighet inte föreligger, premierna för försäringen skall gäldas av arbetsgivaren eller av denne jämte arbetstagaren. Dessutom fordras att anmälan om att försäringen tagits i samband med tjänst skall ha skett till försäkringsgivaren (punkt 1 fjortonde stycket av anvisningarna till 31 § KL).

Betalar arbetsgivaren premie för sjukförsäkring, som inte tagits i samband med tjänst, skall alltså arbetstagaren i princip ta upp förmån av fri sjukförsäkring till beskattning. Som tidigare angetts finns dock undantag från principen att löneförmånen skall inkomstbeskattas hos arbetstagaren. Enligt 32 § 3 mom. tredje stycket KL skall nämligen förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer inte upptas som intäkt, om den dagersättning som kan utgå till arbetstagare i högsta sjukpenningklassen enligt AFL uppgår till högst 10 kr. för dag under tid då sjukpenning kan utgå enligt AFL och till högst 13 kr. per dag under

tid då förtidspension kan utgå enligt samma lag. Enligt lagrummet gäller vidare att förmån av fri grupplivförsäkring – i likhet med fri sjukvård och fri tandvård – inte tas upp som intäkt. Detta gäller oavsett om förmånen åtnjutits på grund av statlig, kommunal eller enskild tjänst. Har förmån av fri grupplivförsäkring, fri sjukvård eller fri tandvård åtnjutits på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligen förmånligare grunder än som gäller befattningshavare i statens tjänst, skall dock förmånen tas upp som intäkt till den del den utgått efter förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare.

Av den inledningsvis lämnade redogörelsen om vad som är att hänföra till P-försäkring och till K-försäkring framgår att grupplivförsäkring utgör K-försäkring. Såvitt avser AGS betalas premierna för försäkringen av arbetsgivaren. Någon anmälan till försäkringsanstalten om att försäkringen tagits i samband med tjänst har emellertid inte gjorts. Med hänsyn härtill behandlas AGS i skattehänseende som K-försäkring. Av det föregående framgår emellertid att den anställde inte skall beskattas för förmån av bl. a. fri AGS.

Innebörden av ändringen av den allmänna sjukförsäkringen m. m.

Under år 1973 genomfördes en omkonstruktion av sjukpenningförsäkringen. I samband därmed höjdes ersättningsnivån för sjukpenning från den allmänna försäkringen i anslutning till att sjukpenningförmånerna gjordes skattepliktiga. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1974.

Reformen innebär bl. a. att tidigare system med sjukpenningklasser avskaffades. I stället bestäms en sjukpenninggrundande inkomst, som är beräknad direkt på den inkomst som sjukpenningen skall ersätta. Sjukpenningen utgår numera per dag med belopp som svarar mot 1/365 av 90 % av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Taket för den årsinkomst som grundar rätt till sjukpenning har satts vid samma nivå som gäller för rätt till tilläggs pension enligt AFL, eller 7,5 gånger det basbelopp som gällde vid årets ingång (3 kap. 2 och 4 §§ AFL). För hemmamakar har sjukpenningen höjts från 6 kr. till 8 kr. per dag (3 kap. 4 § AFL).

Intill utgången av år 1973 förelåg vid inkomstbeskattningen inte skatteplikt för bl. a. ersättning som på grund av sjukförsäkring enligt AFL tillfallit den försäkrade. Fr. o. m. den 1 januari 1974 gäller däremot att sjukpenning enligt AFL utgör skattepliktig inkomst, om ersättningen grundas på en förvärvsinkomst av lägst 4 500 kr. (19 § KL). Undantagna från skatteplikt är således sjukpenning från hemmamakeförsäkringen och den frivilliga sjukförsäkringen enligt AFL.

Framställningen

I framställningen erinras om att AGS ursprungligen utformades som ett komplement till AFL i dess tidigare form och att ersättningarna därvid knöt an till det då gällande sjukpenningklasssystemet. Ersättning-

arna ökade successivt upp till högsta sjukpenningklassen. Detta kom att innebära att högsta beloppen från AGS för årslöner över 39 000 kr. blev 10 kr. per dag under sjukpenningtid och 390 kr. per månad (13 kr. per dag) under förtidspensionstid.

Med anledning av ändringen av den allmänna sjukförsäkringen har SAF och LO träffat överenskommelse om en ändring av allmänna försäkringsvillkoren för AGS fr. o. m. den 1 januari 1974. Ändringarna i AGS-systemet innebär att ersättningsbeloppet i samtliga inkomstlägen satts till 3 kr. per dag under sjukpenningtid. Under förtidspensionstid erhåller den försäkrade månadsersättning med belopp enligt en tabell, som finns i förhandlingsprotokollet. Ersättningen beräknas med utgångspunkt i den sjukpenninggrundande inkomst som låg till grund för sjukpenningens storlek vid insjuknandetillfället till den del inkomsten förvärvats i anställning, som omfattas av försäkringsavtal om AGS. Vid sjukpenninggrundande årsinkomst, som understiger 11 000 kr., utgör månadsersättningen 100 kr. Det högsta beloppet i tabellen uppgår till 715 kr. per månad. Detta belopp är avsett att utgå när den sjukpenninggrundande årsinkomsten överstigit 63 000 kr. men understigit 64 000 kr. Ersättning kan dock lämnas högst vid ett löneläge som svarar mot 7,5 gånger basbeloppet enligt AFL. I framställningen påpekas att detta högsta löneläge vid tidpunkten för framställningens avgivande utgjorde 59 250 kr., vilket motsvarar en månadsersättning av 687 kr. Den i förhandlingsprotokollet intagna tabellen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Det högsta ersättningsbeloppet under förtidspensionstid ligger betydligt högre än i den nu gällande AGS. Orsaken härtill uppges vara att en jämn kompensationsnivå eftersträvats ända upp till 7,5 gånger basbeloppet. Andra orsaker som enligt framställningen påverkat beloppen under förtidspensionstid är att den av statsmakterna tillåtna högsta kompensationsnivån har höjts från 93 % till omkring 95 % samt att folkpensionsavgiften för löntagare slopats fr. o. m. den 1 januari 1974.

Kostnaden för den nya överenskommelsen beräknas även i fortsättningen uppgå till 1,1 % av lönesumman för den kategori av arbetstagare som omfattas av överenskommelsen. Enligt organisationerna innebär den nya överenskommelsen således inte någon ändring av det totala åtagandet och således inte heller av skatteeffekten.

SAF och LO hemställer om den ändring av skattelagstiftningen som är nödvändig för att förmånen av AGS även efter ändringen skall få samma ställning som tidigare från beskattningssynpunkt. Organisationerna anser det vidare önskvärt att man vid utformningen av lagtexten tar hänsyn till att högsta ersättningsbeloppet skall kunna öka i takt med stigande basbelopp. Lagtexten föreslås därför få i sak det innehållet att förmån av fri gruppssjukförsäkring enligt de grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer inte skall tas upp som intäkt, om den ersättning som kan utgå till arbetstagare tillsammans med andra förmåner som beror av anställning och ersättning enligt AFL inte ger en högre ersättning för inkomstbortfallet än omkring 95 % efter skatt, beräknad på den del av inkomsten som ligger inom ramen för 7,5

gångar basbeloppet, eller om ersättning från avtalsgruppsjukförsäkring utges med högst 3 kr. per dag som enda förmån i anställningen till följd av sjukdom utöver förmåner enligt AFL.

Remissyttrandena

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker bifall till framställningen. Flera instanser är emellertid tveksamma i vad avser frågan om AGS bör behandlas som K-försäkring. I ett par remissyttranden framförs önskemålet att den skattefria förmånen skall avse försäkringar som ger ersättningar motsvarande 95 % av inkomstbortfallet även vid ett högre löneläge än 7,5 basbelopp.

KF, Folksam och Kooperationens pensionsanstalt, som tillstyrker bifall till framställningen, åberopar sina remissyttranden över den framställning som SAF och LO gjorde med anledning av den ursprungligen träffade överenskommelsen om AGS. Enligt remissinstanserna gäller fortfarande de skäl som då framfördes för bifall till framställningen, nämligen de betydande administrativa problem skattskyldighet för förmånen av fri AGS skulle medföra. Då dessutom en betydande del av förmånerna skulle rymmas inom ramen för det allmänna försäkringsavdraget, skulle skatteeffekten bli begränsad om de beskattades. Kooperationens pensionsanstalt upplyser vidare att inom konsumentkooperationen en uppgörelse träffats mellan Kooperationens Förhandlingsorganisation och LO om sjukförmåner för arbetstagare (AGS-K) som motsvarar SAF-LO överenskommelsen den 22 juni 1971.

Riksskatteverket, som inte vill motsätta sig den av organisationerna föreslagna lösningen av beskattningsfrågan, påpekar att kostnaden för AGS alltså skall motsvara 1,1 % av lönesumman men att en förskjutning sker inom AGS på så sätt att sjukförsäkringsdelen minskar och pensionsdelen ökar. Genom ersättningsbeloppets storlek kan skattefri ersättning överstiga 8 000 kr. för år utgå. Vidare framhåller verket att den av värriksdagen 1973 beslutade reformen med beskattad sjukpenning m. m. bl. a. avsåg att genom den allmänna självdeklarationen få en bättre bild av den skattskyldiges inkomstförhållanden. Detta uppnås inte, om belopp av den storleksordning varom här är fråga inte beskattas. Konsekvensen blir att t. ex. bostadstillägg och avdrag för nedsatt skatteförmåga kan komma att medges skattskyldig, som rätteligen inte skulle ha dessa förmåner med hänsyn till sina verkliga inkomster, heter det vidare i verkets remissyttrande.

Skattefrihet för AGS står enligt riksskatteverket inte i överensstämmelse med beskattningens allmänna princip, dvs. den s. k. skatteförmågeprincipen. Den som åtnjuter förmån av AGS borde enligt verket rätteligen beskattas för förmånens värde motsvarande försäkringspremiens storlek. Den konsekvens skattefriheten innebär kommer man ifrån, om förmånens värde beskattas. Detta skulle dock medföra administrativa svårigheter.

AGS är utformad som kapitalförsäkring, och för sådan försäkring

gäller allmänt att utfallande ersättning inte beskattas och att försäkringspremien inte är avdragsgill utöver vad som ryms inom försäkringsavdraget på 250 resp. 500 kr. Enligt dessa principer skulle arbetstagarna beskattas för förmån av försäkringen motsvarande värdet av försäkringspremien men vara berättigade till allmänt avdrag med samma belopp i den mån det ryms inom försäkringsavdraget på 250 resp. 500 kr. Vid införandet av AGS tillstyrkte riksskatteverket den föreslagna beskattningsordningen med hänsyn till den betydande förenkling i tillämpningen som den föreslagna ordningen skulle innebära heter det fortsättningsvis i remissyttrandet. Verket vill dock påpeka att förenkling också skulle kunna uppnås, om pensionsdelen inom AGS hänförts till pensionsförsäkring. Vid sådant förhållande hade den skattepliktiga förmånen av AGS kvittats mot avdragsrätten för premien, och några komplikationer vid taxeringen inte uppkommit.

Liknande synpunkter framför flera andra remissinstanser. *Länsstyrelserna i Skaraborgs och Västmanlands län* uttalar sig båda för att månadsersättningarna vid förtidspension bör bli föremål för beskattning. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att sedan AGS-avtalet numera ändrats skäl föreligger att ompröva gällande skattefrihet. Den träffade överenskommelsen innebär uppenbarligen att under sjukdomstid utgående AGS-belopp fortfarande kommer att bli förhållandevis små. Detta till trots synes emellertid enligt länsstyrelsens mening denna ersättningsform böra behandlas på likartat sätt som sjukförsäkringsförmånerna i övrigt. Länsstyrelsen förordar därför -- inte minst av rättviseskäl och med beaktande av intresset av enkelhet och likformighet vid taxeringen -- att ifrågavarande förmåner nu blir föremål för beskattning.

Riksförsäkringsverket tillstyrker framställningen. Enligt verkets åsikt har frågan huruvida premierna för AGS skall tas upp till beskattning för den anställde inte samband med frågan om beskattningen av utgående förmåner utan är närmast en fråga som har samband med konstruktionen av avdragsrätten för försäkringspremier. I en vid verkets yttrande fogad avvikande mening har emellertid bl. a. generaldirektören Åström och överdirektören Järnbrink pekat på att AGS skulle kunna ge ca 8 000 kr om året skattefritt ovanpå folkpension och ATP med ca 38 000 kr. per år och uttalat att försäkringens förtidspensioneringsdel borde betraktas som P-försäkring.

Försäkringsinspektionen riktar ingen invändning mot framställningen men anser P-försäkringsmodellen vara en riktigare lösning.

Kammarrätten i Stockholm anser att även om vissa praktiska skäl kan tala för bifall till framställningen, den i vart fall inte bör bifallas i vidare mån än i vad den avser den överenskomna dag ersättning om tre kronor. Med hänsyn till de väsentliga ändringarna i AGS-avtalet finner kammarrätten en omprövning av skattereglerna motiverad. Kammarrätten anser att övervägande skäl talar för att de motiv, som legat till grund för beskattning av sjukpenningförmånerna, bör föranleda beskattning även av AGS-förmåner. Eftersom sjukpenning enligt AFL beskattas, bör enligt kammarrätten AGS-försäkringen i sin helhet bedömas som pensionsför-

säkring. Premierna blir då avdragsgilla utan begränsning. Då bortfaller dels problemet att redovisa premierna som inkomst, dels den orättvisa som skulle ligga i möjligheten för AGS-förmånstagare att i högre grad än andra skattskyldiga utnyttja schablonavdraget för försäkringspremier. Enligt kammarrätten är det därför inte ändamålsenligt att frågan huruvida avtalsgruppsjukförsäkring skall anses som K-försäkring eller P-försäkring skall vara beroende av om anmälan gjorts till försäkringsgivaren eller ej.

Även andra remissinstanser tar upp frågan om betydelsen av anmälan hos försäkringsanstalten för avgörandet om försäkring skall anses ha tagits i samband med tjänst eller inte. Bl. a. *livförsäkringsskattekommittén*, som inledningsvis anför att principiella skäl talar för att inte medge den begärda skattefriheten för förmån av fri AGS-premie, framhåller att praktiska skäl emellertid talar mot att beskatta förmånen. Om AGS-försäkringen utformats som P-försäkring skulle dessa praktiska problem inte uppkomma. Å andra sidan blir konsekvensen den att utgående pensioner och sjukpenningförmåner beskattas. En sådan ordning synes kommittén överensstämma med försäkringens karaktär av tjänsteförmån. Nuvarande bestämmelser i KL medger emellertid att AGS inte skall anses ha tagits i samband med tjänst. Kommittén påpekar att det ligger inom ramen för kommitténs arbete att undersöka om denna regel bör ändras eller kompletteras. Med hänsyn till att kommittén ännu inte är beredd att ta ställning till frågan om sambandet mellan försäkringsförmåner och tjänsteförhållandena och eftersom arbetsgivarens premie är oförändrad i förhållande till lönesumman vill kommittén emellertid inte motsätta sig skattefrihet i enlighet med SAF:s och LO:s gemensamma framställning.

Svenska försäkringsbolags riksförbund förklarar sig inte ha något att erinra mot att framställningen bifalles bl. a. med hänsyn till att livförsäkringsskattekommittén enligt sitt yttrande i detta ärende kommer att uppmärksamma frågan om beskattning av dessa tjänsteförmåner. Enligt riksförbundet borde AGS ha utformats som P-försäkring. Vid remissbehandlingen av den tidigare framställningen från SAF LO ville riksförbundet och flera andra remissinstanser inte motsätta sig att AGS behandlades som K-försäkring som ett provisorium i avvaktan på sjukpenningförsäkringens ställning i skattehänseende. I och med att sjukpenningen utgör skattepliktig inkomst stärks emellertid i och för sig önskemålet om en konsekvent behandling av tjänsteförmåner. Förbundet påpekar vidare att den åberopade förenklingsaspekten inte kan anses utgöra tillräckligt skäl för den begärda skattefriheten. En arbetstagare skulle enligt förbundet t. ex. såsom intäkt kunna påföras ett mot lönen proportionellt belopp utgörande värdet av försäkringsförmånen. Eftersom AGS nu utformats som K-försäkring, bör enligt riksförbundet de begärda skatteförmånerna av rättviseskäl även komma andra inkomsttagarkategorier än LO-medlemmar tillgodo. I framställningen har visserligen förutsatts att andra kollektivavtalsbundna löntagargrupper skulle kunna behandlas på likartat sätt. Riksförbundet vill emellertid för sin del hävda att om en skattelättnad skall göras permanent på detta område, densamma borde få generell karaktär och gälla alla kategorier skattskyldiga. Det är under hänvisning till dessa synpunkter och med särskilt

beaktande av angelägenheten att AGS i sin nya utformning kommer till stånd och då – som tidigare angetts – livförsäkringsskattekommittén kommer att uppmärksamma frågan om beskattning av dylik tjänsteförmån riksförbundet inte har något att erinra mot bifall till framställningen.

TCO har för sin del inget att erinra mot förslagen i framställningen. Från rent principiell synpunkt är dock *TCO* tveksam till att skattebefrielse skall kunna utgå på delar av ersättning vid sjukdom. *TCO* finner dock att om sådan skattebefrielse införs i skattelagstiftningen, befrielse rimligen skall gälla även på belopp över 7,5 gånger basbeloppet under förutsättning att den totala ersättningen inte ger högre ersättning för inkomstbortfallet än 95 % efter skatt. Även *SACO*, som i princip tillstyrker framställningen, delar uppfattningen att skattefriheten inte bör begränsas inom ramen för 7,5 gånger basbeloppet. Framställningen tar enbart sikte på ett visst, speciellt avtal, nämligen den nya AGS. Bestämmelserna hör i stället utformas så, att de täcker avtalets skatterättsligt relevanta grunder. Begränsningen i AGS till 7,5 gånger basbeloppet har enligt *SACO* ingen sådan skatterättslig relevans. Den höjning av utgående förmåner, som ett AGS-system utan begränsning till 7,5 gånger basbeloppet skulle ge i förhållande till LO-SAF:s AGS, är försumbar liksom också den kostnadsökning som ett borttagande av begränsningen skulle åsamka arbetsgivaren. I varje fall är det föreslagna taket vid 7,5 gånger basbeloppet så lågt satt, att en väsentlig höjning av det inte kan inge några skatterättsliga betänkligheter i förhållande till vad själva principlösningen – skattefrihet över huvud taget – kan ge upphov till. *SACO* föreslår således att skattefriheten utsträcks till förmåner grundade på bortfall även utanför ramen för 7,5 gånger basbeloppet.

Departementschefen

Pensionsförsäkringar (P-försäkringar) och kapitalförsäkringar (K-försäkringar) behandlas olika i skattehänseende. Premier för P-försäkringar är avdragsgilla och utfallande belopp skattepliktiga. För K-försäkringar är förhållandet i princip det motsatta. Avdrag för premiekostnader för K-försäkringar medges dock inom ramen för det s. k. försäkringsavdraget, som är högst 250 kr. för ogift och högst 500 kr. tillsammans för makar.

Sjukförsäkring, som tecknats i samband med tjänst eller är invalidpensionsförsäkring, behandlas i skattehänseende som P-försäkring. Andra former av sjukförsäkring behandlas som K-försäkring.

Företagare, som betalar försäkringspremie till förmån för anställd, har rätt att vid inkomsttaxeringen göra avdrag för premien som för omkostnad i rörelsen. Avser premien P-försäkring, behöver den anställde inte ta upp belopp som motsvarar premien till beskattning. Denna ordning har tillkommit av praktiska skäl. Den anställde har nämligen i princip rätt till avdrag för premien med ett belopp, som i stort sett motsvarar förmånens värde. Är försäkringen däremot en K-försäkring, skall premien beskattas hos den anställde. Han får sedan göra avdrag för belopp

motsvarande premien i den mån det ryms inom ramen för försäkringsavdraget. Enligt en särskild bestämmelse i kommunalskattelagen (1928:370), KL, är dock förmån av fri gruppsjukförsäkring och av fri grupplivförsäkring i viss utsträckning undantagen från beskattning. Så är fallet beträffande fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer (AGS) om den dagersättning som kan utgå till arbetstagare i högsta sjukpenningklassen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, uppgår till högst 10 kr. per dag under tid då sjukpenning utgår enligt lagen och till högst 13 kr. per dag under tid då förtidspension kan utgå enligt samma lag. Förmån av fri grupplivförsäkring beskattas inte, om den åtnjutits på grund av statlig eller kommunal tjänst och inte heller på grund av enskild tjänst under förutsättning att den är jämförbar med motsvarande statliga förmåner. Har förmånen åtnjutits på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gäller för statsanställd, tas förmånen upp till beskattning till den del den utgått efter dessa förmånligare grunder.

Skattefriheten för förmån av viss fri grupplivförsäkring infördes år 1963 (prop. 1963:120, BeU 1963:43, rskr 1963:294, SFS 1963:265) och motiverades främst av förenklingsskäl. Den dittillsvarande ordningen framstod som onödigt komplicerad och formell, särskilt sedan tjänstegrupplivförsäkringen utvidgats till att omfatta större delen av löntagarna. Motsvarande skattefrihet för förmåner av fri gruppsjukförsäkring tillkom år 1972 (prop. 1972:77, SkU 1972:27, rskr 1972:191, SFS 1972:254). Även då anfördes förenklingsskäl. I prop. 1972:77 (s. 24) framhölls emellertid att de förutsättningar som varit bestämmande för sådan tilläggsanordning till socialförsäkringen som AGS representerar kunde antas bli förändrade om man skulle gå över till ett system med beskattade sjukpenningförmåner. Lösningen att AGS behandlades på samma sätt som K-försäkring och att arbetstagarna inte skulle beskattas för någon förmån av fri försäkring ansågs kunna accepteras såsom ett provisorium, som borde kunna omprövas för den händelse en omläggning av förmånernas beskattning skulle aktualiseras.

Den ursprungliga överenskommelsen om AGS för anställda arbetstagare träffades mellan SAF och LO den 22 juni 1971. AGS utformades som ett komplement till AFL i dess då gällande lydelse. Överenskommelsen innebar att vid långvarig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall kompensation skulle utgå ungefär upp till 93 % av arbetsinkomsten efter skatt. Hel dagersättning för anställd i högsta sjukpenningklass skulle utgöra 10 kr. under sjukpenningtid och 13 kr. under förtidspensionstid. Kostnaden skulle uppgå till 1,1 % av lönesumman för den kategori av arbetstagare som omfattas av överenskommelsen. Någon anmälan till försäkringsanstalten om att försäkringen tagits i samband med tjänst har inte skett. Som följd härav behandlas försäkringen i skattehänseende som K-försäkring, dvs. utfallande belopp beskattas inte hos mottagaren. De enskilda arbetstagarna är på grund av nyssnämnda bestämmelser i KL befriade från skyldighet att redovisa förmånen av

arbetsgivarens premiebetalning som intäkt.

Genom beslut av statsmakterna år 1973 konstruerades sjukpenningförsäkringen om. Kompensationsnivån inom sjukförsäkringen höjdes till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och den övre gränsen för sjukpenninggrundande inkomst till ett belopp motsvarande 7,5 basbelopp. I samband härmed gjordes sjukpenningen skattepliktig (prop. 1972:49, SkU 1973:30, rskr 1973:199, SFS 1973:434).

Med anledning av ändringen av den allmänna sjukförsäkringen och sloandet av skyldigheten för löntagare att erlägga folkpensionsavgift (prop. 1973:144, SfU 1973:28, rskr 1973:339, SFS 1973:908) träffade SAF och LO överenskommelse om en anpassning av AGS. Anpassningen gäller från ingången av år 1974. Överenskommelsen innebär en omfördelning av ersättningarna mellan sjukpenningtid och förtidspensionstid. Ersättningen i samtliga inkomstlägen är bestämd till 3 kr. per dag under sjukpenningtid. Under förtidspensionstid erhåller den försäkrade månadsersättning med belopp enligt en tabell, som finns intagen i förhandlingsprotokollet. Ersättningen beräknas med utgångspunkt i den sjukpenninggrundande inkomst som låg till grund för sjukpenningens storlek vid insjuknandetillfället till den del inkomsten förvärvats i anställningar som omfattas av försäkringsavtal om AGS. Tabellen är fogad som bilaga till statsrådsprotokollet i detta ärende. Kostnaden för den nya överenskommelsen beräknas även i fortsättningen uppgå till 1,1 % av den totala lönesumman för arbetstagare som omfattas av överenskommelsen. Den nya överenskommelsen innebär således inte någon ändring av totala åtagandet.

SAF och LO har begärt att förmånen av fri AGS även efter den nya överenskommelsen skall få samma ställning i skattehänseende som hittills. Flertalet remissinstanser har tillstyrkt framställningen. Atskilliga instanser anser dock att AGS bör behandlas som P-försäkring.

För egen del vill jag framhålla följande.

I prop. 1973:46 (s. 104) uttalade chefen för socialdepartementet att den obligatoriska sjukförsäkringen borde vara den grund för medborgarnas skydd under sjukdom, efter vilken kompletterande hjälpförmåner borde anpassas, samtidigt som den försäkrade inte genom sjukförmånerna borde få en bättre ekonomi än då han är frisk. Av samhällsekonomiska skäl får det anses motiverat med viss självrisk för det sammanlagda försäkringsskyddet vid sjukdom. Denna självrisk borde inte sättas högre än som är nödvändigt och i första hand ta sikte på de mer kortvariga sjukdomsfallen. Eftersom sjukpenningen från den allmänna försäkringen i dess nya utformning skulle ge så hög kompensationsnivå som 90 %, kunde inte någon anledning föreligga att kompletterande sjukersättning skulle utgå vid korttidssjukdom. Kompletterande ersättningar borde endast medges efter en karenstid av minst 30 dagar. En riktpunkt för kompensationsnivån i dessa fall borde vara att kompletteringsförmåner och sjukpenning inte tillsammans ger högre ersättning för inkomstbortfallet än omkring 95 %, varvid, om kompletteringsförmånerna är skattefria, hänsyn givetvis måste tas till detta. Chefens för

socialdepartementet, som förutsatte att de förordade riktlinjerna skulle beaktas av arbetsmarknadens parter vid införande av nya sjukförmåner, påpekade att även med dessa begränsningar skulle det komma att finnas utrymme att träffa avtal om kompletterande anordningar av den typ som t. ex. AGS-försäkringen representerar.

Såväl sjukpenning som förtidspension är att betrakta som ersättning för arbetsinkomst som går förlorad genom sjukdom eller invaliditet. Arbetsinkomst är skattepliktig inkomst. En principiellt riktig linje är således – i likhet med vad som också på sistone skett i fråga om sjukpenningen – att betrakta utfallande belopp som skattepliktig inkomst.

I prop. 1973:49 (s. 52) uttalade jag att bl. a. praktiska skäl talade för att den nuvarande skattefriheten skulle behållas för AGS-förmåner och ersättning som faller ut på grund av AGS. Genom att den maximala kompensationsnivån för försäkring i princip avses ligga vid 95 % av inkomstbortfallet, skulle AGS-belopp som utgår under sjukpenningtid komma att bli förhållandevis små. Jag fann därför inte anledning att då lägga fram förslag om ändrade skatteregler i detta hänseende. I den mån justeringar av de nuvarande bestämmelserna borde ske som en följd av eventuella ändringar i AGS-avtalet skulle detta tas upp i annat sammanhang.

Den nya överenskommelsen mellan SAF och LO innebär som framgått av det föregående en väsentlig omfördelning av ersättningarna mellan sjukpenningtid och förtidspensionstid i gruppsjukförsäkringen. Enligt nuvarande regler är skattefriheten för förmån av fri avtalsgruppsjukförsäkring knuten till vissa högsta ersättningar vid sjukdom och förtidspension. Genom omfördelningen överstiger ersättningarna vid förtidspensioner de i KL angivna ersättningsbeloppen. En omprövning av AGS-förmånens behandling i beskattningshänseende är därför påkallad.

Såväl den nu aktuella gruppsjukförsäkringen som tjänstegrupplivförsäkringen bygger var för sig ut det sociala trygghetssystemet på ett angeläget sätt. Detta samband mellan de båda försäkringsformerna kan enligt min mening alltjämt motivera en likartad behandling i skattehänseende av förmånerna av fria sådana försäkringar. Att den nya överenskommelsen mellan SAF och LO innebär en väsentlig omfördelning av ersättningarna i AGS mellan sjukpenningtid och förtidspensionstid utgör i sig ingen anledning att frångå tidigare ställningstagande i frågan. Härför talar bl. a. den omständigheten att kostnaden för gruppsjukförsäkringen alltjämt skall uppgå till 1,1 % av lönesumman. En beskattning av premie för fri AGS hos arbetstagarna skulle f. ö. ofta bli rent formell, eftersom hela eller en stor del av premien i ett stort antal fall kan förutsättas rymmas inom försäkringsavdraget.

Den nya överenskommelsen mellan SAF och LO innebär vidare att ersättningen vid såväl sjukdom som vid förtidspension tillsammans med andra förmåner på grund av anställning och ersättning enligt AFL i stort ligger inom ramen för kompensationsnivån 95 % av inkomstbortfallet efter skatt beräknad på den del av inkomsten som högst uppgår till 7,5

basbelopp. Enligt min mening bör skattefriheten för förmån av fri avtalsgruppsjukförsäkring begränsas till att avse arbetstagare, som berörs av överenskommelsen och motsvarande kategorier. Har för någon grupp av anställda avtalats om gruppsjukförsäkring, som innefattar högre ersättningar än som kan utgå enligt den numera mellan SAF och LO träffade överenskommelsen, bör förmånerna av fri sådan försäkring i sin helhet tas upp som skattepliktig inkomst. Jag vill också i detta sammanhang understryka nödvändigheten av att de avtalade ersättningarna på grund av försäkringen granskas vid förändring av skattebelastningen såväl på den statliga som den kommunala sidan. Den situationen får givetvis inte uppkomma att kompletteringsförmåner och ersättning enligt AFL tillsammans ger en högre kompensationsnivå än 95 %. Enligt min mening bör det ankomma på försäkringsinspektionen att övervaka att så inte kan bli fallet.

Vid sjukpenningtid kommer enligt överenskommelsen högsta ersättning att utgöra 3 kr. för dag. Månadsersättning under förtidspensionstid har gjorts beroende av den vid insjuknandetillfället pensionsgrundande inkomsten med anledning av anställningar som omfattas av försäkringsavtal om AGS. Enligt förhandlingsprotokollet är högsta månadsersättningen 715 kr. Sådan ersättning skall utgå vid en sjukpenninggrundande årsinkomst av mellan 63 000 och 64 000 kr. Vid höjning av basbeloppet kan högsta sjukpenninggrundande årsinkomst komma att överstiga 64 000 kr. Överenskommelse om högre månadsersättning än 715 kr. kan då komma att träffas. Att som nu knyta skattefriheten för den fria förmånen till viss högsta ersättning under förtidspensionstid är därför inte möjligt. Organisationernas förslag att sätta gränsen till en högsta ersättning, som tillsammans med andra förmåner som beror av anställning och ersättning enligt AFL inte får överstiga 95 % av inkomstbortfallet efter skatt på inkomst inom 7,5 basbelopp, är en godtagbar princip. En regel med sådan innebörd torde emellertid vara svårtillämpad för taxeringsmyndigheterna. Enligt min mening bör det få ankomma på riksskatteverket att efter samråd med försäkringsinspektionen och arbetsmarknadens huvudorganisationer för varje år fastställa de högsta ersättningar som får utgå på försäkringar av typen AGS utan att skattskyldighet inträder. Jag föreslår därför att förmån av fri gruppsjukförsäkring skall vara skattefri för arbetstagaren, om den utgår enligt kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer under förutsättning att ersättningen på grund av försäkringen kan utgå med högst de belopp riksskatteverket fastställt för beskattningsåret.

Flera remissinstanser anser att ersättningsbeloppen på grund av nu aktuell gruppsjukförsäkring borde bli föremål för beskattning. Härvid pekas bl. a. på att ett sådant förfarande skulle ligga i linje med vad som legat bakom den numera genomförda förändringen beträffande sjukpenningen. Jag anser emellertid att man i fråga om AGS kan godta ett avsteg från principen att utgående ersättningar med anledning av anställning skall bli föremål för beskattning. Såvitt avser sjukpenningtid kommer ersättning att utgå med förhållandevis små belopp och vid förtidspen-

sionstid kommer, som jag tidigare anförde, kompensationsnivån 95 % av inkomstbortfallet efter skatt upp till en inkomst motsvarande 7.5 basbelopp alltid att vara en yttersta gräns. Denna begränsning jämte kompletteringsförmånens speciella natur utgör enligt min mening motiv för att utfallande belopp undantas från beskattning.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Agneta Heide

Bilaga

Månadsersättning till försäkrad under förtidspensionstid med utgångspunkt i den sjukpenninggrundande inkomst som låg till grund för sjukpenningens storlek vid insjuknandetillfället.

Sjukpenninggrundande årsinkomst (tkr.)		Månadsersättning (kr.)
uppgår till	men ej till	
—	11	100
11	12	128
12	13	154
13	14	178
14	15	205
15	16	228
16	17	249
17	18	270
18	19	292
19	20	314
20	21	333
21	22	346
22	23	361
23	24	380
24	25	394
25	26	405
26	27	413
27	28	417
28	29	418
29	30	420
30	31	423
31	32	424
32	33	425
33	34	428
34	35	434
35	36	439
36	37	445
37	38	447
38	39	451
39	40	458
40	41	463
41	42	466
42	43	478
43	44	495
44	45	499
45	46	506
46	47	519
47	48	534
48	49	549
49	50	563
50	51	578
51	52	595
52	53	608

Sjukpenninggrundande
årsinkomst (tkr.)

Månadsersättning (kr.)

uppgår till	men ej till	
53	54	625
54	55	638
55	56	652
56	57	663
57	58	674
58	59	681
59	60	687
60	61	693
61	62	700
62	63	708
63	64	715

